

Opmerkelijke rapporten

VAN OMMERING G. & VAN DER SALM J. N. C. 1990. *Ontwikkelingen in de broedvogelbevolking van Meijndel*. 200 p. Te bestellen door overmaking van f30,- op postbank 4710093 ten name van Bureau Duin & Kust, Leiden.

Hoe belangrijk het is om bij de start van een broedvogelonderzoek methode en interpretatie nauwkeurig te omschrijven, wordt bij het lezen van dit rapport wel duidelijk. In Meijndel, een duingebied van ongeveer 2000 ha ten noordoosten van Den Haag, werd in 1958 begonnen met een groot inventarisatieproject. De infiltratie met rivierwater had enkele jaren eerder het aanzien van het middenduin ingrijpend veranderd. Met dit vogelonderzoek zouden de veranderingen in de vogelstand op de voet gevolgd kunnen worden. De aandacht ging dan ook vooral uit naar het gebied rond de infiltratieplassen. In 1973 werd het onderzoek uitgebreid tot delen die minder door de infiltratie waren aangetast. De overstap naar de BMP-methode in 1984 deed aanvankelijk veel medewerkers besluiten er mee op te houden. Dit betekende het einde van het streven om een zo groot mogelijk deel van Meijndel jaarlijks te inventariseren.

De wens om het omvangrijke archief uit de periode 1959-83 (het eerste jaar werd als een proefjaar beschouwd) te bewerken, leidde in 1984 tot een voorstudie naar de bruikbaarheid en de betrouwbaarheid van de verzamelde gegevens. De conclusies waren niet hoopvol: "Er zijn zoveel onzekerheden en lacunes in het bestand, dat een diepgaande bewerking ervan waarschijnlijk niet tot bevredigende resultaten zal leiden". De kritiek spitste zich vooral toe op de niet of nauwelijks omschreven methoden, de vage interpretatiecriteria, de kavelgrenswijzigingen en de wisseling van waarnemers. In 1986 werd toch een subsidie verkregen om het Meijndelarchief te bewerken. Gelukkig heeft dit tot een rapport geleid dat de opstellers van het advies uit 1984 in het ongelijk stelt.

Hoe de schrijvers de zaken hebben aangepakt, wordt nauwkeurig beschreven in de eerste hoofdstukken. Een goede greep van de bewerkers is de ordening in jaargroepen geweest. Door met gemiddelden per jaargroep te werken, kunnen kavels die niet jaarlijks geïnventariseerd werden toch in de berekeningen worden meegenomen. En wat zijn er een bewerkingen uitgerold! Het rapport bestaat uit een tekstdeel van 86 pagina's en een deel met kaarten, figuren, tabellen en bijlagen van ruim 100 pagina's.

De belangrijkste figuren uit het rapport zijn die waarin het aantalsverloop van soorten of soortgroepen over de gehele periode 1959-83 wordt gegeven. In veel figuren is een sterke toename te zien. Dit geldt in het bijzonder voor

soorten van het struweel (Fitis, Nachtegaal, Heggemus, Winterkoning) en soorten van riet- en ruigtezones (Kleine Karekiet, Rietgors, Bosrietzanger). Met de watervogels (Kuifeend, Wintertaling) is het na 1975 bergafwaarts gegaan. In het middenduin is het totaal aantal territoria gestegen van 300 per 100 ha in 1970 tot 700 per 100 ha in 1983. De schrijvers noemen als oorzaak van deze spectaculaire toename: verstruiking en verbossing. Deze verandering in de vegetatie wordt vooral toegeschreven aan de infiltratie en het geheel vastleggen van de duinen. Ook de myxomatose is van belang; hierdoor krijgt jonge opslag af en toe een kans uit te groeien tot struweel. Opvallend dat hier niet de stikstofdepositie door de neerslag wordt genoemd.

Het deel met kaarten, figuren, tabellen en bijlagen biedt een grote hoeveelheid overzichtelijk gerangschikte gegevens. Dit vormt ongetwijfeld een bron voor verder onderzoek. Door sommige kaarten en tabellen zeer sterk te verkleinen heeft de leesbaarheid echter sterk geleden. Ook zijn er nog al wat tabellen en figuren die zonder de bijbehorende uitleg in het tekstdeel niet duidelijk zijn. Wie door deze materie geboid is geraakt, laat zich daarvoor echter niet afschrikken. Enig doorzettingsvermogen is eveneens nodig bij het lezen van het hoofdstuk over de verspreiding. Het is allemaal zo zakelijk beschreven: "In jaargroep 2 nam de Fuut in het A-gebied vooral toe in zone 2". Bij iedereen bekende terreinaanduidingen als Bierlap en Kijfhoek worden zelden of nooit gebruikt.

Bij het beschrijven van het belang van Meijndel als vogelgebied wordt uitsluitend naar de situatie in de periode 1981-83 gekeken. Het doet in 1990 wat merkwaardig aan als dat belang onder andere wordt opgehangen aan soorten als Grauwe Klauwier, Zilvermeeuw, Kleine Mantelmeeuw en Stormmeeuw. De eerstgenoemde soort heeft hier in 1984 voor het laatst gebroed en meeuwen (in 1983 nog 9000 paar) komen in Meijndel door toedoen van de vos nu vrijwel niet meer voor. Gelukkig wordt nog wel iets megedeeld over de ontwikkelingen na 1983. In enkele tabellen en een aanvullend hoofdstukje wordt iets verteld over de resultaten van het BMP-onderzoek uit de jaren 1984-87. Daaruit blijkt dat de toename bij de struweelvogels in 1987 nog niet geëindigd was. Bij een toename van de geïnventariseerde oppervlakte van 588 ha tot 984 ha nam de Grasmus in deze jaren toe van 47 tot 322 paar, de Nachtegaal van 166 tot 401 paar en de Fitis van 682 tot 1322 paar. Van een dergelijke ontwikkeling zal Van Dongen, de initiatiefnemer van het Meijndelonderzoek niet gedroomd hebben toen hij in de jaren zestig schreef: "Tot een publicatie zal het nog niet kunnen komen, omdat de vogelstand zich nog niet gestabiliseerd heeft". — *Jelle van Dijk*